

Új utak a közfoglalkoztatásban – az erősebb közösségekért

A Kulturális közfoglalkoztatási programban rejlő lehetőségek

A nagy kulturális ellátórendszerek 2010-ben kezdődött átalakításának fontos állomása a 2013. november elsején indult, társadalmi és szakmai folyamatokra egyaránt érzékenyen és innovatív módon reagáló *Kulturális közfoglalkoztatási program*.

A 2013. november 1. és 2014. április 30. között megvalósuló, 2,5 milliárd forintos összköltségű program nemcsak abban újító, hogy a közfoglalkoztatás lehetőségeit használja ki a kultúra és a közösségi művelődés épülésére, hanem abban is, hogy eközben figyelmet fordít a közösségi értékteremtésre, a közös értékek feltárására és megőrzésére, valamint a nemzeti kultúra terjesztésére is. Társadalmi szempontból is fontos stratégiai cél, hogy a helyi kultúrát visszadjuk a közösségeknek. Így a közösségi művelődésben végzett szakmai munka támogatása révén a kulturális közjóhoz való hozzáférést segítjük elő, mely végső soron a helyi közösségeket és azok megtartó erejét erősíti.

A programot az Emberi Erőforrás Minisztérium Kultúráért Felelős Államtitkárságának háttérintézménye, az ország közművelődési tevékenységét összefogó és fejlesztő Nemzeti Művelődési Intézet jegyzi. Az intézet 2013 januárja óta a közösségi művelődés intézményi szerkezetének átalakításával párhuzamosan feladatait és hatókörét tekintve egyaránt megújult: mint a

közművelődés országos szintű intézménye, a nagyobb hatékonyság érdekében gyökeres szervezeti átalakuláson ment keresztül és nagyobb támogatási potenciállal is működik. A Nemzeti Művelődési Intézet által az év eleje óta végzett nagyszabású hálózatépítés eredményeként előállt egy olyan rendszer, melyben minden egyes megyében külön iroda foglalkozik az adott kultúrtáj közösségi művelődésével, a településeken működő művelődési intézmények feladatfinanszírozásával. A fővárosi központ mellett 19 megyei iroda segíti a szakmai koncepciók megvalósulását, valamint a települési közművelődési-kulturális élet módszertani tanácsadással való támogatását.

Az országos közösségi művelődési hálózat munkáját támogató kulturális közfoglalkoztatási program megvalósítása érdekében a Nemzeti Művelődési Intézet jelentős energiákat mozgósított.

A 2013-ban újjászervezett, civil szervezetekkel, önkormányzatokkal, művelődési és kulturális, valamint egyházi intézményekkel egyaránt kapcsolatban álló hálózat kiváló alapot nyújtott ehhez a maga nemében egyedülálló program elindításához, melyhez hasonló még soha nem indult ezelőtt. Bár a kultúra területén voltak már előzményei a közfoglalkoztatásnak, de azok jóval kisebb nagyságrendű programok voltak. A most

indult projektben a résztvevők kulturális-közművelődési tartalmú szakmai munkát végezhetnek. Még a közmunkaprogramok megvalósításában komoly gyakorlattal bíró Belügyminisztériumtól is nagyfokú nyitottságot és újszerű szemléletmódot kívánt ennek a korántsem hétköznapi programnak a befogadása és útjára indítása.

A részletes tartalmi és szerkezeti kidolgozását igényfelmérés előzte meg a tágran értelmezett közösség-szervező, kulturális és közművelődési szakma körében. Az önkormányzatokat, közművelődési intézményeket, hagyományápoló köröket, civil, művészeti, egyházi és más szervezeteket megszólító kutatás során összesen 15.000 címre juttatták el a kérdőíveket, hogy felmérjék, van-e fogadókészség a kifejezetten a közösségi művelődésre szabott közfoglalkoztatás iránt. Ahogy sejteni lehetett, a fogadtatás kifejezetten pozitív volt: a nagyszámú visszajelzések óriási érdeklődésről tettek tanúbizonyságot.

Fontosnak tartom kiemelni, hogy a program jól illeszkedik a munkaalapú társadalom építését célzó törekvéseink közé – a kormány foglalkoztatást növelő intézkedéseinek köszönhetően 2010 májusa óta ma már 230 ezerrel több álláshely van hazánkban, a gazdaság pedig egyértelműen növekedő pályára állt (ezt példázza a

csökkenő államadósság és infláció is). A kedvező gazdasági folyamatoknak számtalan eleme van, ezek egyike a kiemelt fontossággal bíró közfoglalkoztatás is, hiszen a tartósan munka nélkül lévők elhelyezkedéséhez és a sikeres munkavégzéshez szükséges – adott esetben kifejezetten szakmai – kompetenciáit frissíti fel és újítja meg.

A Kulturális közfoglalkoztatási program országszerte összesen 4000 fő számára biztosítja az átmeneti elhelyezkedést teljes munkaidős állásban, összesen 1263 településen – ami azt jelenti, hogy Magyarország településeinek egyharmadát bevontuk a programba. 4000 ember foglalkoztatása komoly kihívás, ezért a program adminisztratív lebonyolításában nagy szerep jut annak a 134 asszisztensnek, aki már november elsején munkába állt közfoglalkoztatottként. Az operatív munkát és a sikeres információáramlást 160 közfoglalkoztatott járási koordinátor segíti. A maradék 3706 fő közösségi munkaként támogatja a településeken folyó kulturális-kozművelődési szakmai munkát. Az erőforrások elosztásánál figyelembe vettük a helyi sajátosságokat, különös tekintettel a hátrányos helyzetű településekre. Fogadó szervezetként vagy közreműködőként mintegy 2000 partnerszervezet vesz részt – ezt a komoly szakmai hálózatot az igényfelmérést követően alakítottuk ki.

A helyi művelődést és kulturális életet erősíthetik a közfoglalkoztatottak, akik a szakmai munkában vesznek részt és szereznek tapasztalatokat. A részvétel egyik feltétele, hogy a közfoglalkoztatott egy speciális 40 órás képzésen elsajátítsa a közösségszervező magatartás alapjait, valamint a kapcsolódó szakmai alapismereteket: a *Kulturális közösségszervezés alapjai* című képzés betekintést nyújt a kulturális és kozművelődési intézményrendszer felépítésébe, a szervezetek tevékenységébe, felkészítve a résztvevőt a közösségi művelődésben, illetve a közösségfejlesztésben vállalt szerepre. Az akkreditált képzést kifejezetten erre a programra dolgozták ki a szakemberek, az átadott ismereteknek és szellemiségnek a képzést elvégzők későbbi karrierjük során is nagy hasznát látják.

A programban való részvétel átmeneti álláslehetőséget nyújt – az asszisztenseknek hat, a többi résztvevőnek öt hónap erejéig –, de az ilyen jellegű közfoglalkoztatás sajátossága, hogy esélyt jelent a tartós elhelyezkedésre: az érdemi szakmai munka ugyanis referenciával és élő kapcsolattalrendszerrel gazdagítja a programban résztvevőket.

Továbbá számtalan pozitív hatás várható, melyek között előkelő helyen szerepel a helyi közösségek érzékelhető megerősödése, mint számos más kedvező fejlemény alapja. A program természetes folyamánként mind a mikroközösségek, mind pedig a szervezett közösségek koherenciájának és mozgósítási képességeinek javulása várható az érintett településeken. A kezdeményezés egyedülálló módon biztosítja, hogy a kulturális közösségépítésben jártasságot szerző közfoglalkoztatottak helyben és hálózatban egyaránt erős közösségeket hozzanak létre: egyszersmind ez a létrejött társadalmi háló is lehetőséget teremthet arra, hogy ezek az emberek ténylegesen munkába álljanak.

A közfoglalkoztatottak komoly részt vállalnak az értékmentő és adatgyűjtő tevékenységből, a helyi értéktárak felállításából: munkájuknak köszönhetően a magyar kultúra és társadalom egészét érintő közösségi koncepciók kidolgozásához lesz hiteles kiindulási alapja a Nemzeti Művelődési Intézetnek, s közvetve a teljes közösségfejlesztő-kozművelődési szakmának. Reményeink szerint 2014 áprilisának végére, a program zárásának idejére a kormányzati célok tekintetében egy olyan közösségi támogató hálózat áll rendelkezésre, amely képes a települések megmozdítására, információk és programok kistélepüléseken való terjesztésére, a helyi értékek feltárására.

A legnagyobb nyertesek talán azok a hátrányos helyzetű kistélepülések, ahol a helyi művelődési intézmény munkájának támogatásával fellendülhet a közösségi élet, új erőre kaphatnak a hagyományörző és művészeti csoportok, valamint új programok, ötletek kidolgozására lesz kapacitás. Az 5000 fős lélekszám alatti települések többfunkciós szolgáltató központjainak, integrált közösségi tereinek, faluházainak megújítására – jellemzően felújítva újraindítására – és működtetésére az eddigi több százmillió támogatásokon túl a Vidékfejlesztési Minisztérium és az Emberi Erőforrások Minisztériuma közös pályázati programjának keretében a kulturális államtitkárság újabb 3 milliárd forintot fordít. A közfoglalkoztatottak szakmai munkába való lehetséges bevonása ezeknek a helyi közösségi-kulturális tereknek a szakmai tartalommal való feltöltéséhez nyújt segítséget.

A program megvalósulását a közösségi művelődés újfajta szemléletmódjához igazodva a közösségek érdekeit közös ügyként kezelő szakmaközi együttműködések támogatják: a kezdeményezésnek vidékfejlesztési, valamint köznevelési vetületei is vannak.

Elvárásaink szerint a program jó gyakorlattá válik, és a jövőben is folytatható lesz: ennek érdekében folyamatos monitorozással kísérjük, ellenőrizve és biztosítva a magas minőséget, valamint a társadalmi hasznosságot. Az eredményeket és tapasztalatokat széles szakmai körben vitatjuk és osztjuk meg, hogy levonhassuk, valamint rendszerezzük a megfelelő következtetéseket.

Bízom benne, hogy a mintaprogramnak szánt kezdeményezés kiérdemli, hogy jó hírét mind a fogadó szervezetek, mind pedig a közfoglalkoztatottak terjesszék.

HALÁSZ JÁNOS (Cibakháza, 1963) az Emberi Erőforrások Minisztériuma kultúráért felelős államtitkára. Szakmai tapasztalat: 2010 Hajdú-Bihar megyei 2-es számú választókerületében mandátumot szerzett; 2006-2010 Debrecen Megyei Jogú Város alpolgármestere; 2002 Nemzeti Kulturális Örökség Minisztérium, politikai államtitkár; 2002-2010 Országgyűlés Kulturális és Sajtóbizottság alelnöke; 2000-2006 Fidesz frakció szóvivője, a párt kulturális kabinetének vezetője; 1998-2000 Fidesz frakció Etikai Bizottságának elnöke; 1993-2003 Derecskei Városi Jóléti Szolgálat Alapítvány igazgatója; 1987-1990 Debreceni Mezon Ifjúsági Iroda. Végzettség: Kossuth Lajos Tudományegyetem, matematikus (1987); Művelődési és felnőttképzési menedzser szak (1996).

Community service workers in the cultural sector

As initiative never engaged anywhere, the National Institute for Culture (Hungary) launched in the cultural sector a community service employment program creating 4 000 new jobs. Even if these jobs are only for 6 months, they represent a considerable opportunity for the employees and also for the employers, which are municipalities or associations.

When the actual Hungarian government came into power in 2010, they engaged to improve employment. In the past 4 years 230 thousands jobs have been created, the public debt and the inflation have been significantly reduced.

Joining to the governmental intention to base the society on the work, the National Institute for Culture launched a pilot project which creates news jobs in the cultural field. Before realizing this program, the Institute had done researches in order to know if the possible partners were ready to employ community service workers. 15 000 questionnaires were sent to municipalities, public and private cultural and artistic associations, the answer of most of them was positive.

The program proposes for 4 000 persons a provisory, but full-time work (40 hours a week) from the 1st of November 2013 to the 30th of April 2014. The third of the municipalities is concerned by the project. To fulfill the administrative tasks linked to the program, 134 assistants have been employed as community service workers. At district level 160 coordinators help the organization of the work, they are also community service workers. The rest, 3 706 persons are working in settlements at 2 000 hosting organizations. Their job is to revive the social, cultural and associative life in the settlements.

In order to assure the quality of the project, every worker has to participate in a formation of 40 hours to get know the profession and the expectations. This work experience of 6 months permit them to update and actualize their knowledge and competences, to be reintegrated in the society and finally in the labor market. During the project the Institute controls systematically the quality of the work and its social utility. If the program results successful and can be considered as good practice, other similar projects will be launched in the future.

Travailleurs d'utilité collective dans le secteur culturel

Sans avoir vu nulle part dans le monde une initiative pareille, l'Institut National de la Culture (Hongrie) vient de mettre en œuvre dans le secteur culturel son programme d'emploi d'utilité collective en créant ainsi 4 000 nouveaux postes. Même si ces emplois ne sont qu'à une durée de 5 ou 6 mois, ils représentent une opportunité considérable non seulement pour les employés, mais aussi pour les employeurs qui sont des municipalités, des associations.

Dès son arrivée au pouvoir en 2010, le gouvernement hongrois s'est engagé à relancer l'emploi et l'économie. Dans les 4 dernières années 230 milles postes ont été créés, la dette de l'Etat, ainsi que l'inflation ont considérablement diminué.

En s'associant à cette volonté de créer une société fondée sur le travail, l'Institut National de la Culture vient de lancer son projet pilote qui vise à créer des emplois d'utilité collective dans le secteur culturel.

Avant la mise en place de son programme, l'Institut a effectué une étude préliminaire. 15 milles questionnaires ont été envoyés à des municipalités, des organisations culturelles et artistiques publiques, ainsi que privées pour savoir si elles étaient prêtes à embaucher des travailleurs à utilité collective. Leur réponse était presque unanimement positive.

Le programme offre pour 4 000 personnes un emploi provisoire à temps plein (40 heures par semaine) du 1er novembre 2013 au 30 avril 2014. Le tiers des communes en est concerné. Pour faire face aux travaux administratifs du programme, 134 assistants ont été recrutés comme travailleurs d'utilité collective. Au niveau cantonal 160 coordinateurs facilitent l'organisation du travail, eux-aussi sont des travailleurs d'utilité collective. Le reste, soit 3 706 personnes travaillent dans les communes auprès de 2 000 organisations d'accueil. Leur travail consiste à revivifier la vie sociale, culturelle et associative dans les communes.

Pour assurer la qualité de travail, chaque travailleur doit suivre une formation de 40 heures qui vise à leur faire connaître le métier et les attentes. Ces 6 mois d'expérience de travail leur permet de rafraîchir et réactualiser leurs compétences, se réintégrer dans la société et comme but ultime, retrouver le monde du travail.

Tout le long du programme l'Institut surveille la qualité du travail, ainsi que son utilité sociale. Si le programme s'avère une bonne pratique, d'autres verront le jour dans un proche avenir.